

2021 – DOSARELE PATRIMONIULUI (LXXXIX): există conexiuni ...!

- despre românul Nicolae Tesla, omul de știință nebun?

- martori tăcuți și victime! - populații fără istorie?

populații fără istorie ...
istro-românii?
Dosarele
patrimoniului (LXXXIX)

2021
Anul comemorativ
al celor
adormiți în Domnul!

Limba istroromână în pericol grav - UNESCO
George Bariț

Orice popor ...are un
trecut fie cât de modest!
CONEXIUNI
creația cea mai ingenioasă a
fost o elice pusă în mișcare de
șaisprezece gândaci de mai ...
intelența ecologică?
lumea noastră, a abundenței
materiale, are un preț ascuns!

românul
Nikola Tesla
1856
1943

masele au fost agenți ai procesului istoric
în aceeași măsură
în care i-au fost martori tăcuți și victime!

Redactorul responsabil al *Tribunei* (Arad) - Sever Bocu - nota în amintirile sale: „Publicist, gazetar era identic cu un om cu credințe mari, profunde. De aici extraordinara stimă pe care poporul nostru o avea față de redactori. Redactorul în ochii lui era un apostol, un prieten al lui căruia i se putea dărui pe deantregul”. În acele vremuri, procesele de presă erau reperele deontologiei profesiei de ziarist. În 2022, românii vor sărbători **210 ani de la nașterea întemeietorului presei românești din Transilvania, George Bariț**. Historicul și publicistul care a iubit Sibiu, cunoscut mai mult sub numele de Barițiu, s-a stins aici din viață, fiind îngropat în cimitirul bisericii dintre Brazi. El afirma: „Orice popor, care pe pământul unde locuiesce are un trecut fie cât de modest, care are patrie și istoria sa națională, fără îndoială trebuie să aibă și comorile sale naționale”!

Românii au cunoscut abia în 2001 lucrarea lui Eric R. Wolf – „*Europa și populațiile fără istorie*”, deși a fost publicată în 1983 de „The Regents of the University of California”. Autorul preciza încă din prefață că „în 1968 scriam despre nevoia ca antropologia să descopere istoria, o istorie în măsură să explice felul în care a apărut sistemul social al lumii moderne ..”. O primă concluzie: mi-am dat seama de la început că o astfel de istorie analitică nu putea rezulta din studiul unei singure culturi sau națiuni, al unei singure zone culturale sau chiar al unui singur continent într-un anumit moment în timp. Era nevoie să ne întoarcem la achizițiile unei antropologii mai vechi și la recuperarea acelei inspirații care i-a călăuzit pe unii antropologi precum Alfred Kroeber și

Ralph Linton în eforturile lor de a elabora o **istorie culturală globală**. (...) Această regîndire trebuie să depășească obișnuita abordare a istoriei occidentale, ținînd seama de participarea comună a popoarelor occidentale și neoccidentale la acest proces mondial. Multe dintre grupurile studiate de antropologi au fost de multă vreme prinse în vârtejul schimbărilor generate de expansiunea europeană, la care au contribuit. Nu ne mai putem mărgini doar la a **scrie istoria elitelor victorioase** ori la a oferi detalii cu privire la subjugarea grupurilor etnice dominante. Istoricii care s-au aplecat asupra problemelor sociale, precum sociologii preocupați de dimensiunea istoriei, au demonstrat că **masele au fost agenți ai procesului istoric în aceeași măsură în care i-au fost martori tăcuți și victime**. Este, de aceea, nevoie să dezvăluim **istoria „oamenilor fără istorie” - istoria activă a elementelor „primitive”, țărani, muncitori, imigranți și minorități asediate**». Edificator este cap. I. **Conexiuni**, în care autorul explică: «Ideea centrală a cărții ... este aceea că universul omenirii este alcătuit dintr-o multitudine, o totalitate de procese aflate în interconexiune, iar cercetările care dezassemblează această totalitate în bucăți fără a mai reuși s-o reassembleze falsifică realitatea. Concepte precum „națiune”, „societatea” și „cultură” denumesc bucăți și amenință să transforme denumirile în lucruri. (...) Într-un fel, ne-am obișnuit să spunem că trăim cu toții „într-o singură lume”. **Există conexiuni ecologice**: New Yorkul suferă de gripă din Hong Kong; viile din Europa sînt distruse de un păduche american. **Există conexiuni demografice**: jamaicanii migrează la Londra; chinezii în Singapore. **Există conexiuni economice**: închiderea unor sonde în Golful Persic atrage după sine oprirea unor uzine electrice în Ohio; o balanță de plăți nefavorabilă Statelor Unite face ca dolarii americani să migreze către bănci din Frankfurt sau Yokohama; italienii produc automobile „FIAT” în Uniunea Sovietică; japonezii construiesc un sistem hidroenergetic în Ceylon. **Există conexiuni politice**: războaiele începute în Europa au reverberații pe întregul glob; trupe americane intervin în Asia; finlandezii păzesc frontiera dintre Israel și Egipt. Acest lucru este valabil nu numai pentru prezent, ci și pentru trecut. (...) Mulți dintre noi am crescut chiar cu convingerea că Vestul are o genealogie, potrivit căreia Grecia a dat naștere Romei, Roma - Europei creștine, Europa creștină a produs Renașterea, Renașterea - Iluminismul, Iluminismul a generat democrația politică și revoluția industrială. La rîndul ei, industria împreună cu democrația au creat Statele Unite, care întruchipează dreptul la viață, la libertate și la căutarea fericirii. O astfel de schemă de dezvoltare este înșelătoare. Ea este înșelătoare în primul rînd pentru că transformă **istoria într-o poveste de succes morală**, o ștafetă în timp în care fiecare alergător transmite torța libertății următorului alergător. **Istoria este astfel transformată într-un basm despre promovarea virtuții**, despre cum îi înving cei buni pe cei răi. Foarte adesea, totul se transformă într-o poveste despre felul în care cîștigătorii își dovedesc calitățile și bunătatea cîștigînd. Dacă istoria înseamnă realizarea unui scop moral în timp, atunci cei care își revendică acest scop sînt prin acest simplu fapt făuritorii predilecți ai istoriei».

În căutarea istoriilor pierdute ale românilor din Banat și din vechile provincii ale fostului imperiu austro-ungar, pe urmele lui Ioan Slavici și ale lui Sever Bocu, am redescoperit istoria românilor. O ramură a românilor sud-dunăreni despre care astăzi știm din ce în ce mai puțin! Și totuși o populație cu o istorie «vie», ce nu poate fi uitată sau neglijată, cel mai de seamă reprezentant fiind

o celebritate mondială, fizicianul inventator și savantul de talie mondială, **Nikola Tesla** (1856-1943).

În acest an, românii, sârbii și croații ar trebui să sărbătorească 165 de ani de la nașterea celui care prin invențiile sale a generat a doua mare Revoluție industrială în întreaga lume! Din «*Analele Aradului*» (nr.5, 2019) aflăm că «Istoromânii reprezintă o ramură a românilor care au migrat în Evul Mediu din aria de formare a poporului român spre vest și s-au așezat în Peninsula Istria, astăzi aparținând Croației. Încă din perioada stabilirii în Istria, aceștia s-au aflat într-un continuu proces de asimilare de către populația majoritar croată, iar în prezent numărul istoromânilor, considerându-i ca atare pe cei care vorbesc limba istoromână, este estimat la aproximativ o mie de suflete. (...) Specificitățile culturale ale istoromânilor s-au pierdut aproape total, iar limba lor este puternic influențată de limba croată, fiind considerată de UNESCO în pericol grav».

Nicolae Tesla (Nikola Tesla) s-a născut la 10 iulie 1856, în satul croat Smilian (provincia Lica - Gospici), fiind fiul preotului ortodox Milutin Teslea (după porecla Teslea – dulgher, teslar) și al Gicăi Mandici, româncă rămasă orfană. Copil fiind, a fost captivat de instalațiile și dispozitivele tradiționale: «unul din modurile lui preferate de recreere era o moară de apă, un dispozitiv care cuprindea concepte intrinseci, care mai târziu aveau să formeze fundamentul inovatoarelor turbine cu aburi Tesla, fără lame (...) Dar creația lui cea mai ingenioasă a fost o elice pusă în mișcare de șaisprezece gândaci de mai și care funcționa ore întregi ...». Despre omul revendicat de mai multe națiuni se pot scrie tomuri întregi, savantul fiind cunoscut pentru memoria excepțională (fotografică), ajungând ca pentru soluțiile sale tehnice să fie etichetat ca un om de știință nebun.

Despre inteligență ecologică se scrie de decenii! Acum se vorbește mult dar puțini înțeleg că „lumea noastră, a abundenței materiale, are un preț ascuns”! Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibului poate fi o adevărată școală despre viață, muncă și soluții tehnologice inedite, pentru tinerii sibieni?

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-lxxxix-exista-conexiuni--despre-romanul-nicolae-tesla-omul-de-stiinta-nebun-martori-tacuti-si-victime-populatii-fara-istorie-160418.html>

În: Tribuna, 23 septembrie 2021

2021 – DOSARELE PATRIMONIULUI (LXXXIX): există conexiuni ...!

- despre românul Nicolae Tesla, omul de știință nebun?

- martori tăcuți și victime! - populații fără istorie?

populații fără istorie ...
istro-românii?
Dosarele
patrimoniului (LXXXIX)

2021

Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul!

Limba istroromână în pericol grav - UNESCO
George Bariț

Orice popor ...are un trecut fie cât de modest!
CONEXIUNI
creația cea mai ingenioasă a fost o elice pusă în mișcare de șaisprezece gândaci de mai ...
inteligenta ecologică?
lumea noastră, a abundenței materiale, are un preț ascuns!

1812
1893

Nikola Tesla
1943

1856

masele au fost agenți ai procesului istoric în aceeași măsură în care i-au fost martori tăcuți și victime!

Redactorul responsabil al *Tribunei* (Arad) - Sever Bocu - nota în amintirile sale: „Publicist, gazetar era identic cu un om cu credințe mari, profunde. De aici extraordinara stimă pe care poporul nostru o avea față de redactori. Redactorul în ochii lui era un apostol, un prieten al lui căruia i se putea dăruia pe deantregul”. În acele vremuri, procesele de presă erau reperele deontologiei profesiei de ziarist. În 2022, românii vor sărbători **210 ani de la nașterea întemeietorului presei românești din Transilvania, George Bariț**. Historicul și publicistul care a iubit Sibiul, cunoscut mai mult sub numele de Barițiu, s-a stins aici din viață, fiind îngropat în cimitirul bisericii dintre Brazi. El afirma: „Orice popor, care pe pământul unde locuiesce are un trecut fie cât de modest, care are patrie și istoria sa națională, fără îndoială trebuie să aibă și comorile sale naționale”!

Românii au cunoscut abia în 2001 lucrarea lui Eric R. Wolf – „*Europa și populațiile fără istorie*”, deși a fost publicată în 1983 de „The Regents of the University of California”. Autorul preciza încă din prefață că „în 1968 scriam despre nevoia ca antropologia să descopere istoria, o istorie în măsură să explice felul în care a apărut sistemul social al lumii moderne ..”. O primă concluzie: mi-am dat seama de la început că o astfel de istorie analitică nu putea rezulta din studiul unei singure culturi sau națiuni, al unei singure zone culturale sau chiar al unui singur continent într-un anumit moment în timp. Era nevoie să ne întoarcem la achizițiile unei antropologii mai vechi

și la recuperarea acelei inspirații care i-a călăuzit pe unii antropologi precum Alfred Kroeber și Ralph Linton în eforturile lor de a elabora o **istorie culturală globală**. (...) Această regândire trebuie să depășească obișnuita abordare a istoriei occidentale, ținând seama de participarea comună a popoarelor occidentale și neoccidentale la acest proces mondial. Multe dintre grupurile studiate de antropologi au fost de multă vreme prinse în vârtejul schimbărilor generate de expansiunea europeană, la care au contribuit. Nu ne mai putem mărgini doar la a **scrie istoria elitelor victorioase** ori la a oferi detalii cu privire la subjugarea grupurilor etnice dominante. Istoricii care s-au aplecat asupra problemelor sociale, precum sociologii preocupați de dimensiunea istoriei, au demonstrat că **masele au fost agenți ai procesului istoric în aceeași măsură în care i-au fost martori tăcuți și victime**. Este, de aceea, nevoie să dezvăluim **istoria „oamenilor fără istorie” - istoria activă a elementelor „primitive”, țărani, muncitori, imigranți și minorități asediate**». Edificator este cap. I. **Conexiuni**, în care autorul explică: «Ideea centrală a cărții ... este aceea că universul omenirii este alcătuit dintr-o multitudine, o totalitate de procese aflate în interconexiune, iar cercetările care dezasamblează această totalitate în bucăți fără a mai reuși s-o reasambleze falsifică realitatea. Concepte precum „națiune”, „societatea” și „cultură” denumesc bucăți și amenință să transforme denumirile în lucruri. (...) Într-un fel, ne-am obișnuit să spunem că trăim cu toții „într-o singură lume”. **Există conexiuni ecologice**: New Yorkul suferă de gripă din Hong Kong; viile din Europa sînt distruse de un păduche american. **Există conexiuni demografice**: jamaicani migrează la Londra; chinezii în Singapore. **Există conexiuni economice**: închiderea unor sonde în Golful Persic atrage după sine oprirea unor uzine electrice în Ohio; o balanță de plăți nefavorabilă Statelor Unite face ca dolarii americani să migreze către bănci din Frankfurt sau Yokohama; italienii produc automobile „FIAT” în Uniunea Sovietică; japonezii construiesc un sistem hidroenergetic în Ceylon. **Există conexiuni politice**: războaiele începute în Europa au reverberații pe întregul glob; trupe americane intervin în Asia; finlandezii păzesc frontiera dintre Israel și Egipt. Acest lucru este valabil nu numai pentru prezent, ci și pentru trecut. (...) Mulți dintre noi am crescut chiar cu convingerea că Vestul are o genealogie, potrivit căreia Grecia a dat naștere Romei, Roma - Europei creștine, Europa creștină a produs Renașterea, Renașterea - Iluminismul, Iluminismul a generat democrația politică și revoluția industrială. La rîndul ei, industria împreună cu democrația au creat Statele Unite, care întruchipează dreptul la viață, la libertate și la căutarea fericirii. O astfel de schemă de dezvoltare este înșelătoare. Ea este înșelătoare în primul rînd pentru că transformă **istoria într-o poveste de succes morală**, o ștafetă în timp în care fiecare alergător transmite torța libertății următorului alergător. **Istoria este astfel transformată într-un basm despre promovarea virtuții**, despre cum îi înving cei buni pe cei răi. Foarte adesea, totul se transformă într-o poveste despre felul în care cîștigătorii își dovedesc calitățile și bunătatea cîștigînd. Dacă istoria înseamnă realizarea unui scop moral în timp, atunci cei care își revendică acest scop sînt prin acest simplu fapt făuritorii predilecți ai istoriei».

În căutarea istoriilor pierdute ale românilor din Banat și din vechile provincii ale fostului imperiu austro-ungar, pe urmele lui Ioan Slavici și ale lui Sever Bocu, am redescoperit istoria românilor. O ramură a românilor sud-dunăreni despre care astăzi știm din ce în ce mai puțin! Și totuși o populație cu o istorie «vie», ce nu poate fi uitată sau neglijată, cel mai de seamă reprezentant fiind

o celebritate mondială, fizicianul inventator și savantul de talie mondială, **Nikola Tesla** (1856-1943).

În acest an, românii, sârbii și croații ar trebui să sărbătorească 165 de ani de la nașterea celui care prin invențiile sale a generat a doua mare Revoluție industrială în întreaga lume! Din «*Analele Aradului*» (nr.5, 2019) aflăm că «Istoromânii reprezintă o ramură a românilor care au migrat în Evul Mediu din aria de formare a poporului român spre vest și s-au așezat în Peninsula Istria, astăzi aparținând Croației. Încă din perioada stabilirii în Istria, aceștia s-au aflat într-un continuu proces de asimilare de către populația majoritar croată, iar în prezent numărul istoromânilor, considerându-i ca atare pe cei care vorbesc limba istoromână, este estimat la aproximativ o mie de suflete. (...) Specificitățile culturale ale istoromânilor s-au pierdut aproape total, iar limba lor este puternic influențată de limba croată, fiind considerată de UNESCO în pericol grav».

Nicolae Tesla (Nikola Tesla) s-a născut la 10 iulie 1856, în satul croat Smilian (provincia Lica - Gospici), fiind fiul preotului ortodox Milutin Teslea (după porecla Teslea – dulgher, teslar) și al Gicăi Mandici, româncă rămasă orfană. Copil fiind, a fost captivat de instalațiile și dispozitivele tradiționale: «unul din modurile lui preferate de recreere era o moară de apă, un dispozitiv care cuprindea concepte intrinseci, care mai târziu aveau să formeze fundamentul inovatoarelor turbine cu aburi Tesla, fără lame (...) Dar creația lui cea mai ingenioasă a fost o elice pusă în mișcare de șaisprezece gândaci de mai și care funcționa ore întregi ...». Despre omul revendicat de mai multe națiuni se pot scrie tomuri întregi, savantul fiind cunoscut pentru memoria excepțională (fotografică), ajungând ca pentru soluțiile sale tehnice să fie etichetat ca un om de știință nebun.

Despre inteligență ecologică se scrie de decenii! Acum se vorbește mult dar puțini înțeleg că „lumea noastră, a abundenței materiale, are un preț ascuns”! Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibului poate fi o adevărată școală despre viață, muncă și soluții tehnologice inedite, pentru tinerii sibieni?

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-lxxxix-exista-conexiuni--despre-romanul-nicolae-tesla-omul-de-stiinta-nebun-martori-tacuti-si-victime-populatii-fara-istorie-160419.html>

The screenshot shows the Tribuna.ro website interface. At the top, there are logos for the European Union, the Romanian Government, and the Regional Development Fund. Below these are navigation menus for 'Eveniment', 'Actualitate', 'Stirile de pe strada mea', 'Sport', 'Cultura', 'Sanatate', 'Timp liber', 'Tribuna femeilor', and 'Descopera lumea'. The main content area features a news article titled '2021 Dosarele patrimoniului (LXXXIX): există conexiuni ...! - despre românul Nicolae Tesla, omul de știință nebun? - martori tăcuți și victime! - populații fără istorie?'. The article is by Marius HALMAGHI, dated 23.09.2021 at 22:56, with 337 views and 0 comments. To the right of the article, there are two promotional images for sneakers: one with a 31% discount and another with a 47% discount.

În: Tribuna, 23 septembrie 2021

